

Dokumenttype	NOU 1988:30	Dokumentdato	1988-09-00
Tittel	Samvirke på nye områder - Fornyelse, selvhjelp og demokrati.		
Utvalgsleder	Lieungh, Georg		
Utgiver	Forbruker- og administrasjonsdepartementet		
Oppnevnt	1987-04-08	Sider	177
Kapittel	2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)		

1) Teksten til dette kapitlet, som er en kortversjon av utredningen, er utarbeidet av Ingri Assum.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)
 2.1 HVA HAR STRESSEDE STORBYFORELDRE OG BRUKSKUNSTNERE I NORD-NORGE TIL FELLES?
 Solskinshistorie 1

I en rehabilitert bydel i Oslo er det de siste årene flyttet inn mange unge familier med små barn. I de fleste familiene jobber begge foreldrene, og behovet for barnepass på dagtid er stort.

Men bydelen har ikke nok barnehager til at alle foreldrene kan få barnehageplass til barna sine. Nesten alle mødrene jobber, og derfor er det også blitt omtrent umulig å få tak i dagmamma. Situasjonen er velkjent, men foreldrene velger en annerledes løsning:

De går sammen og starter barnehage selv.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)
 2.1 HVA HAR STRESSEDE STORBYFORELDRE OG BRUKSKUNSTNERE I NORD-NORGE TIL FELLES?
 Solskinshistorie 2

I et øysamfunn i Nord-Norge har det slått seg ned en del billed- og brukskunstnere. Om sommeren kommer det en del turister til øya. Turisttilstrømmingen kunne gjerne vært større, men øya mangler organiserte tilbud til turistene. Samtidig er det for få arbeidsplasser - spesielt for kvinner.

Kunstnerne ønsker avsetning, turistene ønsker tilbud, kommunen ønsker skatteinntekter og kvinnene ønsker arbeidsplasser.

Situasjonen er velkjent, men øysamfunnet velger en annerledes løsning:

Kunstnerne og de arbeidsløse kvinnene går sammen om en ny giv for øysamfunnet.

Felles for småbarnsforeldrene i Oslo og kunstnerne og kvinnene i Nord-Norge er at de hadde behov som de ikke fikk dekket i lokalsamfunnet.

Felles for småbarnsforeldrene, kunstnerne og kvinnene er det også at de valgte å løse problemene gjennom å ta skjeen i egen hånd.

De valgte en gammel, men utradisjonell løsning og dannet samvirke.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)
2.2 FELLES HJELP TIL SELVHJELP

Foreldre med små barn trenger barnehageplass til ungene sine.

Kunstnere trenger å selge det de lager.

I utkantstrøk er det ofte behov for arbeidsplasser.

I det første tilfellet er det snakk om behov for en tjenestesom det offentlige ikke har kapasitet til å yte.

I det andre tilfellet er det behov for salg av et produkt og nye arbeidsplasser, altså det vi forbinder med tradisjonell forretningsvirksomhet.

Barnehagen og næringsutviklingsprosjektet blir satt i gang for å tilfredsstillende en gruppe menneskers behov for å få utført en tjeneste, for å få arbeid eller for å selge varer de selv har tilvirket.

Det er de samme menneskene som styrer barnehagen og næringsutviklingen, og som høster fordelene i form av tjenester, salg eller arbeidsplasser.

Tiltakene adskiller seg fra offentlig virksomhet ved at styringen ikke foregår i offentlig regi, og ved at det eventuelt må søkes om offentlige tilskudd. De adskiller seg fra tradisjonell forretningsdrift ved at det ikke er mulig for en enkeltperson å ta styringen og ved at ingen utenforstående kan tjene penger på dem.

Det er med andre ord brukerne, produsentene eller arbeidstakerne selv som bestemmer hvordan virksomheten skal drives. Samtidig knyttes det sosiale bånd mellom mennesker som er avhengig av hverandres innsats for å nå et felles mål.

Et samvirke er:

- et frivillig og avtaleregulert samarbeid som en gruppe mennesker inngår
- om å produsere varer og tjenester
- der de selv kan delta aktivt og på like fot i styring og drift
- med det formål å ivareta felles interesser og behov.

Det er nettopp denne kombinasjonen av kjennetegn som gjør samvirke til en helt spesiell organisasjonsform. I motsetning til offentlig og privat virksomhet og til de frivillige organisasjonene er samvirke både en interesseorganisasjon og en økonomisk enhet som gir medlemmene hjelp til selvhjelp. Styrene og brukerne av samvirket er identiske, og samvirket er basert på full demokratisk deltakelse.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)
2.3 DRØMMEN OM ET BEDRE SAMFUNN

Samvirke er et ord som beskriver en måte mennesker kan organisere sitt samarbeid på. Det finnes mange andre organisasjonsformer som også ivaretar samarbeid mennesker imellom - både gjennom foreningsliv og innenfor næringsvirksomhet. Fagforeninger er ett eksempel, aksjeselskaper et annet, offentlig virksomhet et tredje.

Det ville være galt å si at en organisasjonsform er "god" eller "dårlig" i seg selv. En organisasjonsform er bare god i den grad den setter oss i

stand til å løse problemer som vi står overfor. Derfor må enhver organisasjonsform sees i forhold til menneskelige behov og samfunnsmessige oppgaver.

I løpet av 150 år har Norge gjennomgått en utviklingen fra jordbruksamfunn til industrisamfunn og derfra vidrer til det mange i dag kaller et servicesamfunn. I årene etter krigen ble den norske velferdsstaten bygget opp. Det innebar at det offentlige påtok seg stadig flere oppgaver som tidligere var blitt utført i hjemmene eller av frivillige organisasjoner. Velferdsstaten var resultatet av drømmen om økonomisk likhet og velferd for alle, og velferdsstaten gjorde de nordiske land til forbilder i internasjonal sammenheng.

Men etter 1980 er det i stadig stigende grad blitt reist kritikk mot sider av velferdsstaten slik den har utviklet seg. Kritikken kommer fra politikere både på høyre og på venstre fløy, og den gjelder flere ting. Mange synes at tjenestene som det offentlige yter, er for standardiserte og for lite tilpasset den enkeltes behov, og at det er vanskelig å imøtekomme nye behov i samfunnet. dessuten blir det hevdet at det offentlige apparatet er for byråkratisk og tungrodd, at det passiviserer og umyndiggjør, og at det offentlige velferdsapparatet koster for mye. Andre mener at det må enda mer penger til hvis alle skal få dekket sine behov, for eksempel for barne- eller eldreomsorg.

Kanskje kastet vi på mange måter barnet ut med badevannet da det offentlige overtok ansvaret for mange oppgaver som tidligere var blitt utført i hjemmene og i de frivillige organisasjonene. Riktignok slapp folk det daglige strevet for å oppnå en minimumstrygghet. Men samtidig ble sosiale bånd mellom dem revet over. Den solidariteten som tidligere var nødvendig for å overleve, gikk tapt.

Flere og flere innser at det ikke er noen entydig god løsning kritikkøst å overlata stadig flere oppgaver til stat og kommune. Derfor blir det nå tatt til orde for andre måter å løse viktige velferdsoppgaver på. En måte er å gjøre velferdsytelser til gjenstand for kjøp og salg, på linje med andre tjenester i servicesamfunnet. Det ville løse problemet med barnepass og helsetjenester og eldreomsorg for de velstående, og det ville kanskje tilfredsstillere deres ønsker om mer skreddersydde tilbud. Problemet er bare at en slik kommersialisering av viktige velferdsytelser ikke ville nå fram til de som har aller størst behov for velferdstjenester, og som ikke har økonomi til å handle på det private velferdsmarkedet. Et privat velferdsmarked ville heller ikke fremme solidaritet og samfølelse mellom mennesker.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)

2.3 DRØMMEN OM ET BEDRE SAMFUNN

Den tredje sektor

En annen løsning er å bringe enkelte velferdsoppgaver tilbake til brukerne. Ikke til det enkelte hjem og den enkelte familie, for det ville ikke være noen løsning i en situasjon der stadig flere kvinner er utarbeidende. Tanken er at de enkelte oppgavene kan løses av grupper av mennesker som er i en felles situasjon, har felles interesser eller et felles problem. Når oppgaver løses i slike sosiale fellesskap kalles det ofte "den tredje sektor" - i motsetning til både offentlig og privat sektor. Innenfor den tredje sektor er samvirke en måte å organisere menneskelig fellesskap på. De frivillige organisasjonene er en annen.

Samvirke kan lettere tilfredsstillere kravet om bedre tilpasning av tjenestene. Denne organisasjonsformen gjør det nødvendig med mer medvirkning fra de som mottar tjenestene og skaper dermed nye sosiale og

kulturelle bånd mellom grupper av mennesker. Folk blir kort og godt bedre til å ivareta sine interesser selv, samtidig som de får ansvar overfor fellesskapet. Dette er en utvikling som hele samfunnet vil tjene på. Det er i denne sammenhengen vi kan snakke om samvirke som en god organisasjonsform. Samvirkeorganisering gir oss nøkkelen til å løse de problemene som stadig flere erkjenner som velferdsstatens mangler.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)
 2.4 TRADISJONSRIK ORGANISASJONSFORM TIL NY HEDER OG VERDIGHET

Samvirke er ingen ny organisasjonsform.

- I 1844 slo en gruppe vevere i den lille engelske byen Rochdale seg sammen om innkjøp av varer som de trengte til livets opphold. Rochdale-vevernes tanke var å organisere viktige oppgaver i samfunnet sitt på en ny måte. Det gjaldt blant annet distribusjon, oppfostring og administrasjon. Dette var begynnelsen. På midten av 1800-tallet kom det i gang samvirker i en rekke europeiske land.

Samvirkene var småkårsfolks reaksjon på gjennombruddet av kapitalismen etter den industrielle revolusjon. Arbeiderklassen, fattige bønder og små selvstendige næringsdrivende følte seg maktesløse overfor storforetakene, som på den ene siden utnyttet arbeidskraften, og på den andre siden dikterte priser og salgsvilkår. De hadde heller ingen mulighet til å gjøre sitt syn gjeldende, for på den tiden hadde ennå ikke disse befolkningsgruppene fått stemmerett. Deres eneste mulighet var å ta skjeen i egen hånd. Samvirkene skulle både sørge for at de fikk avsetning for sine produkter til en rettferdig pris og at de selv fikk kjøpt de varene de trengte til en pris de hadde råd til å betale. I tillegg fungerte samvirkene som praktisk opplæring i styring og deltakeransvar - et av de første skrittene på veien mot medbestemmelse i samfunnet.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)
 2.4 TRADISJONSRIK ORGANISASJONSFORM TIL NY HEDER OG VERDIGHET
 Norsk samvirke

Også i Norge ble det vanlig med samvirke. Fra annen halvdel av 1800-tallet begynte familier å gå sammen om å kjøpe inn dagligvarer og skaffe boliger. Samtidig sluttet bønder og fiskere seg sammen om å skaffe utstyr og selge melk, kjøtt og fisk. Dette la grunnlaget for de fire store samvirkeorganisasjonene her i landet, forbrukersamvirket, boligbyggelagene, landbrukssamvirket og fiskerisamvirket.

Men flere av de norske samvirkene kom etterhvert til å få en utvikling som nok ikke var meningen i utgangspunktet. Da velferdsstaten ble bygd opp, fikk også samvirkene en rolle i å gjennomføre statens politikk når det gjaldt sosial boligbygging og sikring av skikkelige levevilkår for bønder og fiskere. Det har utviklingsomt gitt fordeler for medlemmene og for det norske

samfunnet som helhet. Men samtidig har det til en viss grad ført til at samvirkeorganisasjonene har vokst seg store med et organisasjons- og administrasjonsbyråkrati.

Samvirke oppstod som en reaksjon på maktesløshet overfor storkapitalismen. Maktesløsheten i vår tid skyldes snarere at samfunnet er blitt for komplisert, og at viktige beslutninger som angår enkeltmenneskets liv, tas fjernt fra det mennesket det gjelder.

- For at nye samvirker bedre skal nå sine mål, må det offentlige legge til rette for at de kan blomstre på sine egne og medlemmenes premisser. Da kan samvirkeorganisering tjene som et viktig middel til å motvirke avmakt og gi folk følelsen av å bestemme for seg og sine.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)

2.5 DEN GODE SIRKELEN

Som grunnlag for sin virksomhet formulerte de engelske Rochdal-veverne i midten av det forrige århundre et sett av prinsipper. Hvert prinsipp var ikke nytt i seg selv. Det som var nytt, var at de ble satt ut i livet samlet.

Prinsippene kan deles inn i to ulike grupper. De første gjelder målene for samvirket, de andre gjelder måten samvirket fungerer på.

Samvirkeprinsippene

Samvirke skal fremme

1. Opplysningsvirksomhet
2. Toleranse
3. Likhet
4. Rettferdighet
5. Solidaritet
6. Selvtillit og selvrespekt
7. Sosial og kulturell tilhørighet
8. Medlemsinteressene
9. Økonomisk, sosial og politisk rettferdighet i samfunnet

Samvirke bygger på

10. Åpent medlemskap
11. Demokratisk styring
12. Andel av overskuddet i forhold til deltakelse
13. Begrenset kapitalrente
14. Samarbeid mellom samvirkeorganisasjoner
15. Personlig medlemskap
16. Uavhengighet

Samvirkene har ikke monopol på disse prinsippene. Flere av dem er helt i tråd med moderne bedriftsledelse og organisasjonstenkning.

I forhold til både privat og offentlig virksomhet og til frivillige organisasjoner har samvirke mange fordeler. Vi kan si at samvirkeorganisering leder mennesker inn i en god sirkel:

1. Medlemmene ser virksomheten som sin virksomhet.
2. Det gjør at de i større grad tar ansvar.

3. Det fører igjen til at de får større interesse for virksomheten og et mer personlig engasjement.
4. Interessen og engasjementet sikrer at prinsippet om demokratisk styring blir virkelig deltakerdemokrati og ikke bare et formelt demokrati.
5. Ved at medlemmene engasjerer seg personlig og selv nyter godt av driften, blir samvirke også mer fleksibelt og tilpasningsdyktig enn offentlig og privat virksomhet.

Men samvirke er ikke bare et tilbud til mennesker om å kjøpe eller selge varer og tjenester eller om å skaffe seg arbeidsplasser. Gjennom lik stemmerett, innflytelse og mulighet til å medvirke fremmer også samvirke viktige samfunnsverdier som kunnskap, rettferdighet, nærhet og solidaritet mellom mennesker.

Samvirke skaper selvtillit og setter folk i stand til å hjelpe seg selv og andre. Men vel så viktig er det at det lærer oss å påvirke det samfunnet vi lever i.

Mer enn hundre års samvirkeorganisering har vist oss at samvirkeprinsippene er liv laga. Figur 1 viser hvordan de fungerer og virker inn på hverandre.

(Fig. 1. Samvirkeorganisasjonsformens funksjonsmåte, er utelatt.)

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)

2.6 SAMVIRKE KOMMER IKKE FLYTENDE PÅ EI FJØL ...

Samvirke vil si at vi samarbeider etter spesielle prinsipper for å få utført nærmere bestemte tjenester som vi ellers måtte utføre hver for oss eller fått utført av andre. Det som særpreger samvirke som organisasjonsform, er nettopp denne kombinasjonen av demokratiske rettigheter, selvhjelp og identitet mellom de som styrer virksomheten og de som benytter seg av tjenestene. Her ligger samvirkeideens store styrke.

Men samtidig er samvirke en krevende organisasjonsform fordi den er basert på medvirkning både i styring og utføring av konkrete oppgaver.

Samvirke kommer ikke flytende på ei fjøl. Hvis det offentlige ønsker at flere samfunnsoppgaver enn i dag skal løses gjennom samvirke som en tredje sektor mellom kommunal virksomhet og privat forretningsdrift, må det bli mulig å hente ut fordelene som ligger i denne organisasjonsformen. En slik offentlig tilrettelegging kan skje på flere måter.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)

2.6 SAMVIRKE KOMMER IKKE FLYTENDE PÅ EI FJØL ...

Flere virkemidler

Et viktig virkemiddel er lover og regelverk og avtaler. Selv om vi har lover som spesielt er utformet for flere av de store etablerte samvirkene i Norge, er lovverket i sin alminnelighet ikke laget først og fremst for samvirke som organisasjonsform. Derfor er det ønskelig at lovverket generelt også kan tilpasses mer med sikte på samvirkeorganisering.

Samtidig må det offentlige unngå å pålegge eller avtalefeste med nye samvirker å utføre konkrete oppgaver på en slik måte at de utvikler seg til nye forvaltningsbyråkratier. Dette er ingen enkel balansegang.

Et annet virkemiddel er penger. Det offentlige kan gi ulike former for tilskudd til samvirkeorganisering, yte billige lån, la være å pålegge avgifter eller gi skattelettelser.

Det tredje virkemidlet er opplysning. Gjennom forskning, opplæring og informasjon bør det være mulig å skape et mer realistisk bilde av hva samvirke er og hvilke muligheter det gir.

Det ville være litt for blåøyd å tro at det ved inngangen til 1990-årene plutselig skulle blomstre opp en hel del nye samvirker helt av seg selv. I Sverige har det funnet sted en slik oppblomstring de siste årene, men der la regjeringen til rette betingelser som hjalp de nye samvirkene å vokse fram. De etablerte svenske kooperasjonene bidro til dette, og svenske kommuner setter bort en del konkrete oppgaver til kooperative virksomheter. Det er mulig å tenke seg en lignende utvikling i Norge.

Arbeidsgruppen som har utredet samvirkeorganisering, foreslår at staten i samarbeid med de etablerte samvirkene tar ansvaret for å opprette et senter for utredning, informasjon og veiledning om samvirket. Det er viktig at dette senteret senere står selvstendig både i forhold til offentlige myndigheter og det etablerte samvirket.

Senteret skal stå for utredning, prøvevirksomhet, informasjon og opplæring. Det skal også yte praktisk hjelp og veiledning til de som er interessert i å starte eller nettopp har startet samvirke.

I tillegg skal senteret arbeide for at samvirke som organisasjonsform får så gode betingelser som mulig i samfunnet.

Arbeidsgruppen foreslår flere alternative fremgangsmåter til å utvikle samvirke på nye områder. Det kan være snakk om å plukke ut et par - tre oppgaver og konsentrere innsatsen for samvirke om dem. Det kan også være en tanke å plukke ut noen kommuner og gi dem ekstra ressurser til å sette i gang samvirkeutvikling innenfor de områder de selv ønsker. En tredje fremgangsmåte er å få til et regionalt samarbeid mellom distriktshøgskoler, forskningsstiftelser, næringsliv og organisasjoner med tanke på samvirkeutvikling. En fjerde måte er å stille til disposisjon en bevilgning som interesserte grupper hvor som helst i landet kan søke penger fra. Selvfølgelig er det også mulig å kombinere.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)

2.7 NYTT SAMVIRKE - TIL HVA?

Barnehager, salg av brukskunst og utvikling av næringsvirksomhet er oppgaver som kan drives gjennom samvirke. Men dette er langt fra de eneste oppgavene som kan utføres ved at folk går sammen og setter i gang ny virksomhet selv.

Eksempler på samvirke:

- En gruppe forbrukere anskaffer i fellesskap varer og tjenester de trenger til hjemmet.
- En gruppe produsenter går sammen om å kjøpe inn råvarer og selge varene de produserer.
- Arbeidssøkere skaffer seg en arbeidsplass i fellesskap.
- Flere familier flytter sammen i et bokollektiv.
- Produsenter og arbeidstakere og familiene deres slutter seg sammen i et

arbeids- og bofellesskap.

- Samvirketiltak slutter seg sammen i en paraplyorganisasjon for å ivareta utviklingen i det området der medlemmene bor.

Denne rekkefølgen er ikke tilfeldig. De to første eksemplene på listen dreier seg om å tilfredsstille helt konkrete behov hos den enkelte i form av kjøp eller salg av varer og tjenester. Det er dette som kalles henholdsvis forbrukersamvirke og produsentsamvirke. Jo lenger ned på listen vi kommer, desto sterkere innflytelse får samvirket på livet til enkeltmedlemmene, og desto større krav stiller det til solidaritet medlemmene imellom. Når arbeidere eller arbeidssøkere selv overtar eller skaper og driver sin egen arbeidsplass, kalles det arbeidssamvirke. I det siste eksemplet har samvirkeorganisering gjennomsyret hele lokalsamfunnet. Da kalles det samfunnssamvirke.

Arbeidsgruppen har pekt på noen oppgaver og områder der samvirke kan være et godt alternativ i Norge:

- barneomsorg, i form av barnehager og arbeidsstuer
- fritidsklubber og fritidssentra
- eldreomsorg, i form av hjemmehjelp, hjemmesykepleie, transport, matombringelse, ærender, rengjøring, telefonvakt og fritidsvirksomhet
- servicehus med felles matlaging og innkjøp for folk i yrkeslivet
- behandlingskollektiv for stoffmisbrukere
- kollektiv for psykisk utviklingshemmede
- grendehus, bydelshus o.l. med ulike aktiviteter i lokalsamfunnet
- kulturelle aktiviteter i form av mosjonsstudioer, bokkafeer, video- og plateutleie, billett-service og reisevirksomhet
- felles innkjøp og bruk av utstyr og lokaler for håndverkere og kunstnere
- vaktmester- og vedlikeholdstjenester i boligområder
- profesjonell bistand og utveksling av tjenester mellom eldre
- kabel-TV og antenneservice
- innkjøpsforeninger for felles innkjøp av mat og husholdningsvarer
- kantinedrift og salg av undervisningsmateriell på skoler
- arbeidskooperativ for ulike kvalitetsprodukter, f.eks. innenfor databransjen
- arbeidskooperativ for arbeidsløs ungdom eller funksjonshemmede
- felles utnyttelse av ressurser i lokalmiljøet, f.eks. drift av innlandsfiske og salg av fiskeproduktene
- samarbeid om kontorlokaler, kontorutstyr, sekretærhjelp og formidling av tjenestene for arkitekter, jurister, ingeniører, økonomer osv.
- samvirker for sysselsetting og service i lokalsamfunnet.

Mulighetene er sikkert mange flere. Det er din fantasi og dine behov som bestemmer.

Kapittel 2 Gå sammen! Samvirke - god, gammel organisasjonsform med mer på hjertet 1)

2.8 NOEN GODE RÅD TIL DEG SOM VIL STARTE SAMVIRKE

Foreløpig finnes det bare spredte eksempler i Norge på at samvirke er tatt i bruk på nye områder. Derfor er det ennå ikke så lett å få råd fra noen som har praktisk erfaring. Det er meningen at arbeidsgruppens forslag om et senter for utredning, informasjon og veiledning om samvirke skal oppveie mangelen på praktisk kunnskap.

Å starte samvirke er ikke noe du gjør over natten. Erfaringer fra blant annet Sverige viser at det lønner seg å gå fram skritt for skritt dersom

resultatet skal bli vellykket. Nedenfor følger noen gode råd om hvordan du kan gå fram:

1. Du må ha en ide

Alene eller sammen med noen andre får du en ide om å starte en virksomhet for å dekke behov som du og de andre har.

2. Du må få flere til å tenne på ideen

Et samvirke består av en gruppe mennesker. Derfor er det nødvendig å overbevise flere om at ideen er god. En viktig forutsetning for å lykkes, er at gruppen fungerer godt sammen. Derfor kan det lønne seg å få med personer som ikke er alt for ulike, men som likevel sitter inne med forskjellig slags kunnskap som kan komme til nytte.

3. Det er lurt å prøve ut ideen på forhånd

Dette er en god regel som gjelder ikke bare samvirke, men all slags virksomhet. Før dere starter, bør dere ha klart for dere både ytre betingelser som lover og regelverk, finansieringsordninger og lokaler, og deres egen mulighet/evne og kunnskap til å drive samvirket. Å lage en gjennomarbeidet plan for virksomheten på forhånd, kan spare dere for ubehagelige overraskelser senere.

4. Søk råd der de finnes

Flere instanser kan gi verdifulle råd og god informasjon om igangsetting av ny virksomhet i sin alminnelighet og om samvirke spesielt.

Ta kontakt med:

- rådgivningsinstitusjoner som Statens teknologiske institutt, INKO og Distriktenes utbyggingsfond om hvordan dere går fram for å starte ny virksomhet generelt
- Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Selskapet for Norges Vel og det etablerte samvirket om samvirkeorganisering, samvirkeideologi og vedtektsformulering.

Nærmere opplysninger om utredningen får du i Forbruker- og administrasjonsdepartementet, tlf. (02) 34 46 51/52.
